

Nye Oplysninger om Grønlands ostkyst,

Geografisk Tidsskrift, Bind 4 (1880)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0004-PDF/gto_0004_67092.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=67092>

pdf genereret den : 22/5-2008

Nye Oplysninger om Grønlands Østkyst,

Indberetning, afsendt fra Nanortalik den 2den Avgust 1880 af G. F. Holm, Premierløjtnant i Flaaden.

Det er os kiært at meddele nedenstaaende interessante Indberetning, der velvillig er os tilstillet fra Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland. Spørgsmaalet om Undersøgelsen af Grønlands Østkyst er jo atter kommet paa Dagsordenen, og den nævnte Kommission har derfor i Foraaret til Grønland afsendt en Expedition under Ledelse af Premierløjtnant G. F. Holm, der ledsages af Arkitekt Groth og af Kand. polyt. C. L. Petersen. Denne Expedition har bl. a. haft den Opgave at indsamle Efterretninger om Østkystens nutidige Beboelse, og Udslaget deraf indeholdes i følgende.

Red.

Følg den mig af Kommissionen givne Instrux om at skaffe Oplysninger om, hvorledes en Expedition til Grønlands Østkyst vil kunne foretages, tillader jeg mig herved at indsende en foreløbig Indberetning.

Beboerne paa Østkysten samles ikke som i tidligere Tid med Vestkystens Beboere ved Aluk paa Østkysten, for der at tiltske sig Handelens Varer; men de rejse nu til Ilua (Pamiagdhluk) paa Vestkysten for direkte at handle. Da jeg kort efter min Ankomst til Julianehaab udsendte Skrivelser for at indhente Underretninger om Østkysten, fremsatte jeg tillige deri de vigtigste Spørgsmaal, som jeg kunde ønske besvarede af de Østlændinger, der maatte komme til Vestkysten, og udbad mig Underretning om, naar en Østlændingbaad ankom, og hvor vidt der var rimelig Udsigt til, at jeg kunde komme tidsnok til at træffe sammen med dens Besætning.

Den 6te Juli ankom til Ilua en Konebaad fra Østkysten, fulgt af 3 Kajakker, og den blev først af Inuk, en ældre, forstandig udseende Mand, der efter eget Sigende er den, som er bedst kjendt med Forholdene paa Østkysten. Konebaadens Besætning kom fra Kangerdsuatsiak (60 $\frac{1}{2}$ ^o n. Br.), hvor den havde overvintret, efter i Fjor at have besøgt Ilua for at handle. Denne Konebaad blev imod Sædvane længere Tid ved Ilua, da Handelens Udligger endnu ikke var vendt tilbage fra sit Ophold ved Nunarsuak Tunugdlek, hvor han havde været ude paa Klapmydsefangst. Da jeg den 11te Juli ved Kagsiarsuk havde faaet denne Underretning, rejste jeg saa hurtig som mulig til Ilua, hvortil jeg dog først ankom om Aftenen den 19de paa Grund af Storm, Regn og Is, men tidsnok for at kunne træffe Hedningerne, og jeg havde den 20de om Formiddagen en Sammenkomst med Inuk, Assistent Lund fra Sydprøven havde af

Kolonibestyreren faaet Tilladelse til at rejse med os som Tolk, og jeg skal nu her meddele de væsentligste Oplysninger, vi modtage af Inuk, angaaende Befolkningen og Isforholdene paa Østkysten.

Hans Bolig er ved Tingmiarmiut (62 $\frac{3}{4}$ ^o n. Br.), og det nordligste Sted, han har været, er ved Umivik (64 $\frac{1}{2}$ ^o n. Br.), hvor han har tilbragt 2 Vintre. Disse Steder svare efter Omgivelserne og Solens Stilling paa forskellige Tider til de paa Graahs Kaart opførte Lokalteter af samme Navn.

Beboede Steder nordligere end Tingmiarmiut, hvor der er 2 Huse og 3 Telte, ere: Umanak (2 Huse og 3 Telte, omtr. 20 Mennesker), Akornarmiut (2 Huse og 4 Telte), Igdlorluarsuit (2 Huse og 2 Telte, omtr. 25 Mennesker), Timiartalik, Umivik (3—5 Huse og 3 Telte, omtr. 40 Mennesker) Pigiutdlit, Kusulik, Ivnersuak, Augmasalik (mange Mennesker), Kelalualik. Ved Augmasalik er Solen bestandig paa Himlen i 5 Dage; Inuk har ikke selv været der, men han har hørt dette som sikkert. Naar man rejser saa hurtig som mulig, kan man fra Umivik komme til Augmasalik paa 4 Dage. Disse Oplysninger stemme med, at Augmasalik ligger paa 66 $\frac{1}{2}$ ^o n. Br. Om Kelalualiks Beliggenhed kunde han ikke fortælle os noget, men han havde hørt sige, at der mulig boede Mennesker endnu nordligere; thi paa lange Slæderejser derfra nord paa, havde man set Slædespor.

Syd for Tingmiarmiut ligger Anoritok, Taterat, Iluilek, Kangerdsuatsiak (sikkerlig Klein Schmidts Kangerdlugsuatsiak paa 60 $\frac{1}{2}$ ^o n. Br.) Disse Steder ere til Dels ikke mere beboede, men bruges kun som Overvintringssteder af dem, der besøge Ilua.

De nordligste Steder ere i det Hele taget de mest beboede, i det Befolkningen sønder paa tager stærkt af paa Grund af Sult og Sygdomme. Inuk kjender imidlertid ikke Antallet af Huse og Mennesker i de nordligere Egne, da han ikke selv har været der.

I Løbet af Sommeren skal Kysten altid kunne befares med Konebaad, da Isen paa denne Aarstid ikke frembyder nogen Hindring derfor. Der ses ofte isfrit Vand ud for Kysten, men for det meste ligger Isen dog længere ude, om den end ikke kan ses fra Fjældene. Fra Umivik og syd efter gaar Isen bort ved tredje Tænding af Maanen efter den korteste Dag (altsaa Marts) og kan da ikke ses fra Fjældene; samtidig indtræffer Dønning, og Havet kan endog være i stærkt Oprør, saa at

Isen paa den Tid maa være aldeles borte længere ude; den kommer dog igjen ved fjerde Tænding, og ligger da til Udgangen af femte Tænding. Storisen kommer i det Hele taget meget forskjelligt; flere Aar kunne hængaa, uden at der ses Is langs Kysten, kun med Paalandsvind kommer den da ind til den. Om Efteraaret kan Havet være i stærkt Oprør, men om Isen end ikke tidligere har været ved Kysten, kommer den dog dertil ved den korteste Dag eller i Løbet af første Nytænding.

Om Vinteren tillægges Fjorden med Is, til Dels ligeledes Strækningerne inden for den Mængde Øer og Skær, der paa de fleste Steder findes langs Kysten; men hvor saadanne ikke findes, er Havet kun tillagt, naar Isen ligger uden for Kysten, og den bryder op, saa snart der kommer Fralandsvind. Islægningen begynder ved Nytænding efter den korteste Dag, og man kan være sikker paa, at Vinterisen bryder op ved tredje Tænding.

Kyststrækningen indtil Tingmiarmiut kan i Almindelighed befares med Konebaad fra April til Oktober, og en Rejse fra Igdlosuarsuit (efter Beskrivelsen liggende ved Bernstorffsfjorden paa Graahs Kaart 63³/₄° n. Br.), til Ilua og tilbage til førstnævnte Sted, vil, naar man ikke opholder sig under Vejs for Fangstens Skyld, kunne gjøres fra Maj til Avgust. Der gives nemlig ingen farlige Steder, som skulle passeres paa denne Vej, undtagen ved Puisortok-Isblink, medens man derimod uden Fare kan ro langs Kolbergerhejde-Isblink.

Rejsen om til Østkysten vil bedst kunne foretages gennem det sydligere Sund, da der i Ikerasarsuk (Prins Kristians Sund) er meget stærke Strømninger, som farliggjøre Konebaadssejladser, naar der er Is. Inuk er 5 Gange (det er den tredje Gang, at han er i Ilua) gaaet igjennem det sydligere Sund, hvilket han mener vil kunne passeres fra April til Slutningen af September.

Slæderejser vil for det meste kunne udføres fra

Januar til Marts, og lange Strækninger kunne da befares, men kun paa de Steder, hvor Øer danne et Værn uden for Kysten. Enkelte Aar er der, som oven for omtalt, slet ingen Islæg, men dette gjælder dog, saa vel som alt hvad Inuk fortalte, kun for Egnen indtil Umivik. Nordligere skal man bruge Hundeslæder langt mere, da saa godt som al Vinterfangst dér sker fra Slæde. Spandet bestaar gjerne af 6 Hunde, og man kjører hurtigere, end en Kajakmand kan ro.

Inuk har hverken hørt eller set noget til evropæiske Ruiner paa Østkysten, medens der derimod findes Varder paa mange fremspringende Pynter, og han har hørt Tale om, at der paa høje Fjælde skal findes Teltpladser, som ikke ere byggede af Grønlændere. Skibe have efter hans Sigende aldrig vist sig uden for Kysten, og han har heller ikke hørt tale om saadanne.

Inuk, der rimeligvis vil kunne træffes ved Tingmiarmiut, er meget villig til at være en Expedition behjælpelig f. Ex. med at følge som Vejviser, naar der er en Tolk med, og han vil ogsaa skaffe Hunde, hvilket han siger er meget let, da de overalt ere Handelsvare.

Østlændingernes Baade ere gennemgaaende mindre end de, der bruges paa Vestkysten. Dimensionerne paa Inuks Baad vare:

Længden	14 Al.	6 Tom.
Største Bredde i Bunden . . .	1 —	12 —
" " foroven	2 —	" —
Højden	1 —	4 —

og en saadan Baad vil vel kunne lade mindst 3000 Pd.

Han gjorde Indtryk af ikke at sige andet, end hvad han vidste med Sikkerhed, og dette blev stadfæstet derved, at Missionærerne ved Friederichsthal, saa vel som flere andre, til hvem jeg havde henvendt mig om Oplysninger angaaende Østkysten, have faaet de samme Underretninger som jeg, til Dels fra andre Kilder.

Det internationale afrikanske Selskabs Virksomhed,

af O. Irminger, Kaptajn i Flaaden.

For fire Aar siden blev, som man véd, det afrikanske internationale Selskab stiftet i Brüssel. Kong Leopold II af Belgien har Æren af at have givet Stødet hertil, og under hans Auspicier er det, som han selv har udtrykt sig, „lykkedes at bringe et Civilisationens Korstog i Stand til Afrikas ukjendte Indre“. Paa begge Sider af Atlanterhavet har der i forskjellige Lande dannet sig Komiteer,

som virke for at skaffe Pengemidler til det internationale afrikanske Selskabs Brug, men forrest i Rækken af Bidragydende staar Belgien, og det i en saadan Grad, at det næsten er med Rette, naar man flere Steder kan se de af Selskabet udsendte Expeditioner kaldte „de belgiske“. I den korte Tid, i hvilken Selskabet har virket, er der nemlig i Belgien alene allerede blevet indsamlet 700,000